НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра садівництва ім. проф. В. Л. Симиренка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан агробіологічного факультету
_____ О.Л. Тонха
«__» червня 2019 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри садівництва
ім. проф. В. Л. Симиренка
Протокол № 11 від «11» червня 2019 р.
Т.в.о. завідувача кафедри садівництва
_____ Ю.Ю. Андрусик

РОБОЧА ПРОГРАМА

Науково-дослідної (виробничої) практики магістрів зі спеціальності 203 «Садівництво та виноградарство» та методичні вказівки щодо її виконання

Розробник: професор, доктор с.-г. наук Кондратенко Тетяна Єгорівна

Схвалено вченою радою агробіологічного факультету.
Протокол №___ від «__» _____ 2019 р.

Київ – 2019

ЗМІСТ

1. Зміст 2
2. Вступ 3
3. Мета і завдання практики 3
4. Організація проведення практики 3
5. Зміст практики 5
6. Методичні рекомендації 6
7. Індивідуальне завдання 8
8. Самостійна робота студента магістратури - практиканта 10
9. Звітність за проходження практики 10
10. Рекомендована література 12

ВСТУП

Науково-дослідна (виробнича) практика зі спеціальності 203 – «Садівництво та виноградарство» є невід'ємною складовою частиною навчального процесу підготовки фахівців освітнього ступеня «Магістр», яка проводиться наприкінці першого року навчання у червні та липні.

Базами практики є провідні садівничі підприємства різних форм власності, Інститут садівництва НААН та установи його мережі, НДП «Плодоовочевий сад». Із базовими підприємствами та установами укладаються договори на проведення практики.

Зміст і послідовність науково-дослідної (виробничої) практики визначаються програмою, яку розроблено згідно з навчальним планом, та «Положенням про практичну підготовку студентів НУБіП України» (2016).

МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета практики полягає у розширенні, поглибленні та закріпленні теоретичних знань, які одержані під час вивчення циклу спеціальних дисциплін, формуванні вмінь практичного застосування цих знань в умовах виробництва та роботи підрозділів науково-дослідних установ, набутті навичок самостійної практичної діяльності та вдосконаленні професійної майстерності, а також виконанні наукових досліджень та збиранні фактичного матеріалу за темою дипломної магістерської роботи.

Завдання практики:

- Набуття досвіду практичної роботи за спеціальністю.
- Оволодіння сучасними методами, формами організації виробництва і праці в спеціалізованих з садівництва і виноградарства підприємствах та управління підрозділами цих підприємств.
- Ознайомлення з діючими методиками наукових досліджень у садівництві та виноградарстві, оволодіння сучасними методами закладання і ведення дослідів, аналізу та узагальнення їх результатів.
- Освоєння прогресивних технологій і передового досвіду з вирощування плодових культур і винограду, зберігання та переробки плодів.
- Опанування методиками аналізу виробничої діяльності підприємства, його структурних підрозділів, економічної оцінки технологічних та організаційних заходів, типів насаджень, провідних сортів.
- Оцінка ефективності використання земельних угідь, заходів з відтворення родючості ґрунту.
- Аналіз стану природоохоронних заходів і раціонального використання природних ресурсів, стану охорони праці та техніки безпеки в установі.
- Набуття досвіду та уміння працювати з людьми у виробничих та наукових підрозділах.
- Збір матеріалів до звіту про науково-дослідну (виробничу) практику і стан виконання дипломної роботи.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Навчальний заклад завчасно, за 2-3 місяці до початку практики укладає з базовим підприємством (установою) договір на проведення науково-дослідної (виробничої) практики за встановленою формою. Договір набуває сили після його підписання сторонами і діє до кінця практики.

Після підписання договору ***базове*** підприємство зобов'язане:

– прийняти студента магістратури на науково-дослідну (виробничу) практику, оформити його тимчасово на певну посаду з відповідною оплатою або магістром-практикантом чи стажистом (дублером спеціаліста) без оплати;
– призначити наукового співробітника або висококваліфікованого спеціаліста для керівництва практикою. Він організовує практику студента магістратури, створює умови для виконання її програми, стежить за тим, щоб практикант вчасно пройшов інструктаж з техніки безпеки, надає йому необхідні матеріали та документи, контролює роботу, перевіряє звіт й вирішує всі питання, які стосуються проходження практики (ознайомлює практиканта з організацією праці та технікою безпеки на конкретному робочому місці, з управлінням технологічними процесами, технічними засобами виробництва та їх експлуатацією, лабораторно-технічною базою наукових підрозділів, економікою і організацією виробництва, охороною праці, допомагає йому виконувати обов'язки практиканта безпосередньо на робочому місці);
– створити необхідні умови для виконання студентом магістратури програми практики, не допускати використання його на посадах та роботах, які не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності;
– надати студенту магістратури-практиканту можливість користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики;
– забезпечити облік виходів на роботу магістра-практиканта. Про всі порушення ним трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку повідомляти навчальний заклад;
– після закінчення практики дати характеристику на магістра- практиканта, в якій відзначити якість виконаної ним роботи та підготовленого звіту, завірити щоденник.

Навчальний заклад зобов'язується:

– за місяць до початку практики надати базовому підприємству для погодження програму практики;
– призначити керівника практики – кваліфікованого викладача факультету (кафедри), який інструктує студента магістратури перед виїздом про порядок проходження практики, разом з ним складає робочу програму з урахуванням особливостей і можливостей базового підприємства, стежить за тим, щоб базове підприємство створювало всі необхідні умови для проходження практики, контролює своєчасне проведення з магістром обов'язкових інструктажів з охорони праці та техніки безпеки, надає магістру необхідні консультації безпосередньо на місці проходження науково-дослідної (виробничої) практики, контролює його роботу. Після закінчення практики дає письмове заключення про підсумки її проходження;
– керівник практики від навчального закладу всю роботу здійснює у контакті з керівником практики від підприємства, вживає заходи щодо дотримання магістром трудової дисципліни і правил внутрішнього трудового розпорядку у базовому підприємстві.

Поради для студента магістратури перед від'їздом на практику:

– пройти інструктаж з питань науково-дослідної (виробничої) практики та техніки безпеки;
– уточнити назву та адресу базового підприємства і проїзд до нього;
– одержати у викладача-керівника індивідуальне завдання про проходження практики та отримати відповідну консультацію щодо його виконання;
– виїхати до місця проходження практики без запізнення. Приїзд до базового підприємства із запізненням або передчасний виїзд з нього розглядатимуться як прогул;
– ***після прибуття до підприємства*** з'явитися у відділ кадрів і подати необхідні

документи для оформлення на практику, а також у посвідченні на відрядження відмітити дату прибуття;

- зустрітися з керівником практики від підприємства, погодити з ним робочу програму практики та календарний план роботи і домовитися про порядок отримання консультацій;
- протягом двох-трьох днів ознайомитися з підприємством;
- пройти вступний і на кожному робочому місці інструктажі з охорони праці й техніки безпеки;
- чітко дотримуватись правил техніки безпеки і виробничої санітарії при зміні робочого місця (посади);
- дотримуватися діючих у підприємстві правил внутрішнього трудового розпорядку;
- активно включитися в роботу і своєчасно виконувати передбачені програмою практики і посадою завдання;
- ознайомитися із статутом підприємства; законами про підприємство; його річними звітами за останні три роки; планом економічного і соціального розвитку підприємства; технологічними картами; книгами обліку плодових, ягідних та виноградних насаджень; основними показниками перспективного плану; ґрунтовою картою; агрохімічними картограмами; планами розміщення та актами інвентаризації багаторічних насаджень тощо;
- вести щоденник науково-дослідної (виробничої) практики відповідно до вимог програми. Крім щоденника, необхідно мати робочий зошит, в який записувати результати спостережень, зауваження, які потім будуть використані при написанні звіту за практику та оформлення дипломної роботи;
- з усіх питань виконання програми практики консультуватися у керівника практики від підприємства;
- нести відповідальність за виконану роботу та її результати;
- після приїзду до підприємства керівника практики (від навчального закладу) показати йому щоденник із записами щодо проведеної роботи та матеріали, зібрані для складання звіту за практику. Отримати необхідну консультацію;
- брати участь у виробничих нарадах підприємства, засіданнях вчених рад наукових установ або їх підрозділів;
- за кілька днів до закінчення терміну практики повідомити керівника практики від підприємства про дату від'їзду, зустрітися з керівництвом підприємства і доповісти про виконання завдань і програми практики. Отримати відгук (характеристику) про свою роботу в підприємстві, а також завірити щоденник керівником практики від підприємства;
- у день від'їзду із базового підприємства відмітити посвідчення на відрядження;
- вчасно подати керівнику практики від навчального закладу звіт за практику та після перевірки захистити його на комісії.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

У період науково-дослідної (виробничої) практики студенти магістратури знайомляться з природніми, економічними та трудовими ресурсами підприємства, оволодівають основними елементами технологічних процесів вирощування плодових, ягідних, малопоширених культур і винограду, методами наукових досліджень у садівництві та характеризують ці ресурси та елементи певних (за наявності) технологій, наводячи наступне:

Опис основних елементів *клімату* (середньорічна, максимальна, мінімальна температури

повітря, заморозки, сума активних температур 10°С і вище, тривалість вегетаційного періоду, річна сума опадів), характеристику ґрунтів, підґрунтя, рельєфу, глибини залягання ґрунтових вод; відповідність природних умов успішному вирощуванню плодових, ягідних і малопоширених культур, винограду.

Земельні ресурси – кількісний і якісний склад сільськогосподарських угідь, їх структура, наявність і види зрошення, осушення тощо.

Економічні умови – основні ринки збуту сільськогосподарської продукції (відстань до торговельних організацій, переробних заводів та ін.), транспортна мережа, фінансово-кредитні установи, агросервісні організації, канали реалізації основних видів садівничої продукції.

Трудові ресурси підприємства – забезпеченість робочою силою (потреба і наявність працездатних), кількість постійних і сезонних робітників у садівництві, виноградарстві. Припадає на одного постійного робітника площ (га) плодових і ягідних насаджень (у т. ч. плодоносних), виноградників.

Організаційна структура підприємства – форма господарювання, виробничі підрозділи: відділення, цехи, бригади, орендні колективи, виробничі кооперативи; обслуговуючі та допоміжні підрозділи.

Кількісний і якісний склад багаторічних насаджень – площа багаторічних насаджень, дотримання садооборотів. Площа плодового (виноградного) розсадника та його відділень.

Спеціалізація підприємства – структура валової і товарної продукції (не менше як за 2 роки), тип спеціалізації господарства (за структурою товарної продукції), внутрішньогосподарська спеціалізація. Чи відповідає спеціалізація господарства зональній спеціалізації садівництва, виноградарства?

Матеріально-технічна база господарства (установи) – наявність тракторів, сільськогосподарських машин, автотранспорту; ступінь забезпечення ними, їх використання. Наявність плодосховищ (холодильників), переробних підприємств, їх місткість, потужність та ступінь їх використання. Наявність бібліотеки (для НД установ) та коротка характеристика фонду наукової та науково-популярної літератури з питань садівництва.

Організація і оплата праці – форма організації праці, орендні відношення, способи використання земельних сертифікатів. Поєднання праці механізаторів і робітників садівницьких і виноградницьких бригад. Системи оплати праці. Рівень продуктивності праці в господарстві, зокрема в садівництві, виноградарстві.

Економічна ефективність виробничої діяльності підприємства – прибутки (збитки) підприємства, в т. ч. галузі садівництва і виноградарства. Собівартість виробництва плодів, ягід, винограду, ціни їх реалізації і рівень рентабельності. Прибуток з 1 га насаджень плодових, ягідних і винограду. Ефективність виробництва цієї продукції залежно від строків і каналів її реалізації. Стан галузі садівництва в господарстві (площа саду, породний та сортовий склад насаджень, аналіз урожайності, валових зборів та економічних показників за останні 2-3 роки). Перспективи розвитку галузі (зміна площ, породно-сортового складу).

На практиці в *науково-дослідній установі* студент магістратури знайомиться з історією її створення, напрямами і результатами наукових досліджень, найбільш вагомими досягненнями, результатами діяльності госпрозрахункових підрозділів, з тематикою та організацією досліджень та лабораторною базою в основних наукових відділах. Працюючи в певному науковому підрозділі, знайомиться з тематикою його досліджень, бере участь у закладанні дослідів, проведенні обліків, спостережень, узагальненні одержаних даних, агротехнічному догляді за конкретними насадженням, збиранні врожаю, оцінюванні його

якості. У бібліотеці установи працює з фаховою літературою. Бере участь у засіданнях відділу та вчених радах установи.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Під час проходження практики студент магістратури-практикант опановує передові екологічно безпечні та економічно вигідні технології вирощування плодів, винограду та садивного матеріалу, сучасні системи удобрення, зрошення, інтегрованого захисту рослин; закладає досліди відповідно до теми дипломної роботи, проводить обліки, спостереження, біометричні вимірювання, лабораторні аналізи, розрахунки, керуючись наступними методичними рекомендаціями.

Знайомлячись із *закладанням саду* студент магістратури звертає увагу на вибір і оцінку ділянки під сад, особливості рельєфу і ґрунтів, передсадивну підготовку ділянки та ґрунту, добір порід, сорто-підщепних комбінувань, особливості розміщення порід на площі, відведеній під сад, та сортів у кварталах саду з урахуванням їх перехресної плодючості, організацію території саду (розміри та форми кварталів, влаштування дорожньої мережі, закладання садозахисних насаджень та ін.), площі живлення і схеми розміщення дерев, строки і способи закладання саду.

Виконуючи догляд за деревами в *молодому саду*, знайомиться з типами крон, які застосовуються в господарстві, та принципами їх формування, способами обрізування та іншими методами прискорення початку плодоношення дерев (нахил гілок, літні операції, тощо). Знайомиться з системами утримання ґрунту в міжряддях і пристовбурних смугах, можливостями застосування гербіцидів, режимами і технікою зрошення, особливостями удобрення саду, захисту дерев від гризунів, шкідників та хвороб.

У *плодоносному саду* знайомиться з типом і конструкцією насаджень, біологічною та виробничою характеристикою сортів. З’ясовує, як враховуються породні, сортові особливості, тип підщепи, форми крони, вік та стан дерев при обрізуванні зерняткових і кісточкових культур. Аналізує систему утримання ґрунту та його обробітку в міжряддях та пристовбурних смугах, застосування гербіцидів для боротьби з бур'янами, удобрення саду (види, форми, норми, строки, способи внесення добрив), зрошення насаджень (строки, способи і техніку поливу, норми витрат води при вегетаційних та вологозарядкових поливах), систему захисту плодових дерев від шкідників і хвороб. Розглядаючи механізацію виробничих процесів, знайомиться з комплексом сільськогосподарських машин та знарядь по догляду за плодовими насадженнями, окремими плодовими деревами та врожаєм. Бере участь у прогнозуванні врожайності насаджень, підготовці до збирання, у збиранні плодів.

Характеризує стан розвитку *ягідництва* у господарстві (площа, культури, врожайність, валові збори, економічна оцінка вирощуваних ягідних культур), розкриває його перспективи, надає господарсько-біологічну та виробничу характеристику сортів. Знайомиться з особливостями вибору ділянки під ягідні культури, передсадивної підготовки ґрунту, вимогами до садивного матеріалу, строками, способами та технікою садіння рослин, доглядом за насадженнями, обрізуванням рослин, системою захисту ягідників від шкідників і хвороб.

Знайомлячись з роботою *плодового розсадника*, звертає увагу на його спеціалізацію та економічні показники виробництва садивного матеріалу. Оцінює ділянку, відведену під плодовий розсадник (ґрунти, рельєф), структуру плодового розсадника та організацію його території. Знайомиться з сортовим складом, відсадковим та насіннєвим маточниками, технологією вирощування насіннєвих та вегетативно розмножуваних підщеп, саджанців плодових культур, особливостями догляду, викопування та сортування саджанців.

У *виноградницьких* господарствах знайомиться зі станом галузі і перспективами її розвитку, площею насаджень винограду, їх сортовим та віковим складом, основними підщепами, врожайністю за останні 2-3 роки, якістю винограду та напрямками його використання, прибутковістю галузі.

У *молодому винограднику* бере участь у формуванні та обрізуванні кущів, встановленні шпалери, інвентаризації та ремонті насаджень, обробітку ґрунту, удобренні та зрошенні насаджень.

У *плодоносному винограднику* вивчає способи обрізування і типи формувань, їх переваги та недоліки з урахуванням конкретних ґрунтово-кліматичних умов, забезпеченість господарства робочою силою і технікою, бере участь у проведенні зелених операцій, боротьбі зі шкідниками і хворобами, організації робіт на збиранні врожаю столових і технічних сортів. Аналізує застосовану у господарстві технологію вирощування винограду, обґрунтовує економічну доцільність проведення окремих агротехнічних заходів.

Охорона праці: прибувши на підприємство, студент магістратури обов'язково слухає вступний інструктаж та інструктаж на робочому місці. Потім знайомиться зі станом охорони праці, плануванням заходів щодо охорони праці, аналізує небезпечні і шкідливі виробничі фактори при проведенні основних видів робіт у садівництві, бере участь у розробці плану заходів з поліпшення технологічних процесів, спрямованих на ліквідацію або зменшення дії на працівників небезпечних і шкідливих виробничих чинників. Дає критичну оцінку стану умов праці в садівництві та надає рекомендації з їх поліпшення.

Охорона довкілля. Аналіз діяльності підприємства щодо охорони довкілля передбачає збір відомостей щодо:

– спеціалізації господарства і впливу окремих галузей на довкілля (тваринницькі ферми і комплекси, переробна промисловість тощо);
– дотримання або порушення технологій ведення галузі садівництва, що можуть мати або мають негативний вплив на агроландшафти (польові, кормові і овочеві сівозміни, лучні угіддя);
– ведення плодівництва з метою одержання екологічно чистої продукції. Можливі або наявні порушення, що впливають на погіршення якості плодів, хімічне і бактеріальне забруднення - нітрати, важкі метали, залишки пестицидів, патогенна мікрофлора, геогельмінти та ін;
– охорони довкілля (упорядкування садиб, гноєсховищ, чистота питної води, віддаленість від житлових масивів тваринницьких ферм і комплексів), наявності зелених і рекреаційних зон.

Вимоги до проходження практики за кордоном

Метою зарубіжної практики є ознайомлення із зарубіжним досвідом ведення ефективних технологій вирощування плодових, ягідних рослин і винограду. Програма закордонної практики передбачає вивчення:

- особливостей наукового забезпечення садівничих підприємств різних форм власності;
- організації виконання виробничих процесів з вирощування плодових , ягідних культур і винограду;
- діяльності служби і системи захисту с.-г. рослин від шкідників, хвороб і бур’янів;
- технологій виробництва екологічно чистої та санітарно безпечної продукції, сертифікації, принципів логістики і маркетингу;

- економічних взаємин між фермерськими господарствами й державою, кооперації фермерських та інших суб'єктів с.-г. діяльності;
- форм договорів контрактації з торгівельними, переробними та іншими недержавними підприємствами за реалізовану (поставлену) сільськогосподарську продукцію;
- особливостей складання бізнес-планів у підприємствах, що займаються вирощуванням плодових, ягідних культур і винограду;
- юридичного забезпечення взаємовідповідальності між суб'єктами аграрної діяльності;
- мови країни.

Якщо в господарстві, в якому студент магістратури перебуває на практиці, відсутні можливості для виконання якогось із елементів плану роботи, йому слід звернутися до керівника практики з проханням дозволити ознайомитись з певними елементами технологій на прикладі найближчого сільськогосподарського підприємства.

Під час перебування за кордоном студент магістратури заповнює щоденник. Після повернення з-за кордону студент у 10-ти денний термін звітує перед деканатом і відділом міжнародних зв'язків про виконання плану практики.

Примітка: після прибуття до місця проходження практики (якщо її тривалість перевищує 3 тижні) студент зобов'язаний у 10-денний термін повідомити про це керівництво університету листом, в якому вказується адреса господарства, номери телефонів, факсу, електронної пошти тощо, прізвище господаря чи особи відповідальної за керівництво практикою.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Індивідуальне завдання формується керівником практики від навчального закладу і керівником дипломної роботи відповідно до загальних завдань практики і після затвердження завідувачем кафедри видається практиканту - студенту магістратури. Воно містить рекомендації щодо збору і впорядкування даних, які необхідні для написання звіту про практику та оформлення дипломної роботи магістра.

В індивідуальне завдання входять наступні питання:

– проаналізувати ґрунтові і кліматичні умови території розташування господарства (установи) – бази практики; особливості погоди вегетаційного періоду поточного року;
– дати характеристику організаційної структури підприємства;
– навести та проаналізувати кількісний та якісний склад багаторічних насаджень;
– описати та проаналізувати основні і новітні технології вирощування 2 – 3-х провідних плодових та 1 – 2-х ягідних культур, винограду;
– описати найпоширеніші та економічно ефективні сорти плодових (3 – 4 найменування), ягідних (7 – 8 найменувань) культур та винограду;
– дати оцінку стану охорони праці, довкілля та ефективності виробничої діяльності підприємства або його підрозділів, в т. ч. госпрозрахункових у науково-дослідних установах;
– охарактеризувати наукову установу за напрямами і результатами наукових досліджень (останні 5 років), найбільш вагомими досягненнями, наявністю бази сучасного лабораторного і технічного обладнання, тощо;
– вести щоденник, зошит (журнал) польових та лабораторних досліджень.

У щоденнику вказуються і характеризуються роботи, які виконує практикант, назви культур і сортів, схеми їх розташування у певному насадженні, вік і стан рослин та

фенологічна фаза, висновки за підсумком роботи. Все це сприяє поглибленню технологічних знань магістрів та виробленню вміння осмислено виконувати кожний агрозахід як певної ланки у цільному технологічному процесі виробництва продукції. Зразок оформлення щоденника наводиться.

Щоденник
проходження науково-дослідної (виробничої) практики

Магістром_____
прізвище, ініціали

Факультет_____ Курс _____ Група _____
Тривалість практики з_____ по _____
Назва установи (господарства)_____
Керівник від вузу_____
Керівник від установи (господарства) _____

Зразок загальних записів у щоденнику

Прибув до Інституту садівництва НААН для проходження науково-дослідної (виробничої) практики _____
(дата, місяць)

Інститут садівництва НААН знаходиться у Києво-Святошинському районі Київської області.
Географічно установа розміщена _____,
має _____ га земель, у т. ч. _____ га орних, _____ га багаторічних насаджень.

Зразок щоденних записів

День тижня	Місце і короткий зміст роботи	Керівник від господарства (установи)
5.06.	Був на збиранні ягід суниці у дослідах первинного сортовивчення, де досліджується 18 сортів. Плоди збирали у кошики з кожного повторення окремо, зважували. Визначали середню масу ягоди (зі 100 шт.) і максимальну (із 25 шт. найбільших). Найурожайнішими виявилися Присвята, Презент, Ароза (сп).	

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА МАГІСТРАТУРИ - ПРАКТИКАНТА

Самостійна робота магістра-практиканта полягає у:

- закладанні або продовженні раніше закладених дослідів за темою дипломної роботи, проведенні всіх обліків і спостережень, які передбачено програмою і календарним планом досліджень, збиранні й узагальненні експериментальних даних;
- ознайомленні з науковою і науково-популярною літературою з садівництва в бібліотеці установи;
- збиранні та впорядкуванні даних, які всебічно характеризують установу (господарство) і які необхідні для написання звіту; підготовки звіту до захисту.

ЗВІТНІСТЬ ЗА ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Загальною формою звітності студента магістратури про науково-дослідну (виробничу) практику є звіт, підготовлений згідно індивідуального завдання і написаний до її закінчення.

Він оформляється відповідно до вимог чинних нормативних актів, завіряється печаткою установи (господарства). Матеріали звіту викладаються по розділах у наступній послідовності:

№ п/п		Кількість сторінок
	Вступ	1 – 2
1	Розміщення та ґрунтово-кліматичні умови установи (господарства)	2 – 3
2	Економіка і організація виробництва (наукових тематик)	5 – 6
3	Характеристика технологій вирощування садівничої продукції	25 – 30
3.1	Плодівництво	
3.2	Ягідництво	
3.3	Розсадництво	
3.4	Виноградарство	
4	Охорона праці	2 – 3
5	Охорона довкілля	2 – 3
6	Висновки і пропозиції	1 – 2
7	Відомості про виконання дипломної роботи	2 – 3
	Список використаної літератури	
	Додатки	

У вступі висвітлюються основні завдання науково-дослідної (виробничої) практики. Послідовність викладу матеріалу за розділами звіту відповідає програмі практики.

Описуючи у звіті існуючі в господарстві технології вирощування основних культур, необхідно вказати на дотримання наукових рекомендацій щодо виконання кожного з елементів технології, а в разі порушення окремих технологічних операцій - проаналізувати причини. У кінці звіту магістр-практикант дає свої висновки і конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності виробництва певної продукції у господарстві.

Звіт представляють на папері форматом 210х297 мм. На кожній сторінці повинно бути 28-30 рядків, поля: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє і нижнє – 20 мм, нумерація сторінок – внизу посередині. У звіті обов’язкові посилання на джерела літератури. Виклад матеріалу супроводжується таблицями, графіками, рисунками. Загальний обсяг звіту 45 – 50 сторінок комп’ютерного тексту.

Звіт, підписаний керівником практики від базового господарства, разом зі щоденником, характеристикою (відгуком від базового господарства) магістр подає в установлений деканатом строк керівнику від навчального закладу, який перевіряє звіт, дає на нього відгук та своє заключення про виконання магістром програми практики. Перевірений звіт магістр захищає перед комісією, яка формується із числа професорсько-викладацького складу випускових кафедр і деканату. В оцінюванні роботи магістра на практиці приймається до уваги характеристика керівника практики від установи (господарства). Оцінка за практику заноситься в екзаменаційну відомість і залікову книжку магістра згідно модульно-рейтингової системи, яка передбачає наступні критерії оцінювання:

Критерії оцінювання звіту	Рейтинговий бал
1. Зміст звіту:	61
відповідність змісту звіту завданню та вимогам робочої програми щодо її виконання	40
самостійність вирішення поставлених завдань, виконання розрахунків, графіків, таблиць	6
наявність елементів науково-дослідного характеру	6

використання комп'ютерних технологій	5
відповідність стандартам оформлення	4
2. Захист звіту, в тому числі:	39
доповідь	25
правильність відповідей на поставлені запитання	14
Всього	100

Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

Національна оцінка	**Рейтинг здобувача вищої освіти, бали**
відмінно	**90-100**
добре	**74-89**
задовільно	**60-73**
незадовільно	**0-59**

Рекомендована література

1. Балабак А.Ф. Кореневласне розмноження малопоширених плодових і ягідних культур / А.Ф. Балабак. – Умань:УДАА, 2003.- 109 с.
2. Галузева програма розвитку садівництва України на період до 2025 року / Ю.Я. Лузан, С.І. Мельник, М.Ф. Агафонов та ін. – К.: ІСНААН,2008. - 76 с.
3. Грицаєнко З.М. Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунтів / З.М. Грицаєнко, А.О. Грицаєнко, В.П. Карпенко. – К.: ЗАТ «НІЧЛАВА», 2003. – 320 с.
4. Каленич Ф.С. Захист саду від шкідників і хвороб / Ф.С. Каленич. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД», 2013. – 154 с.
5. Інтенсивні технології вирощування яблуневих садів. Рекомендації / В.В. Черній, В.П. Ріпамельник, О.П. Довбиш та ін. – Вінниця, 2004. – 16 с.
6. Клімат України / за ред. В.М. Ліпінського, В.А. Дячука, В.М. Бабіченко. – К.: Вид. Раєвського, 2003. – 343 с.
7. Кондратенко П.В. Методика проведення польових досліджень з плодовими культурами / П.В. Кондратенко, М.О. Бублик. – Київ: Аграрна наука, 1996. – 95 с.
8. Методика оцінки якості плодово-ягідної продукції / П.В. Кондратенко, Л.М. Шевчук, Л.М. Левчук. – Київ; ІС УААН, 2008. – 79 с.
9. Методика проведення експертизи сортів плодово-ягідних, горіхоплідних культур та винограду / Охорона прав на сорти рослин. Офіційний бюлетень.

– К.: Альфа, 2005. – ч. 2. – 232 с.
10. Омельченко І.К. Садівнича наука України: минуле, сьогодення, перспективи / І.К. Омельченко, І.В. Гриник. – К.: «Преса України», 2012. – 528 с.
11. Омельченко І.К. Біологічні основи формування та обрізування плодових дерев і ягідних кущів / І.К. Омельченко, В.М. Жук, О.А. Кіщак та ін. – К.: ДВ «Аграрна наука» НААН, 2014. – 256 с.
12. Павлюк В. Суниця цілий рік. Сорти і способи вирощування / В. Павлюк. – К.: ТОВ «Аграр Медієн Україна», 2013. – 72 с.
13. Проблеми моніторингу у садівництві / За ред. А.М. Силаєвої. – К.: Аграрна наука, 2003. – 345 с.
14. Программа и методика селекции плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Под общ. Ред. Е.Н. Седова. – Орёл: ВНИИСПК, 1995. – 502 с.
15. Программа и методика сортоизучения плодовых, ягодных и орехоплодных культур / Под общ. Ред. Е.Н. Седова, Т.П. Огольцовой. – Орёл: ВНИИСПК, 1999. – 609 с.
16. Створення і продуктивне використання інтенсивних насаджень яблуні. Рекомендації. / П.В. Кондратенко, О.Д. Чиж, В.І. Водяницький та ін.. – К.: НЦ УААН «Плодівництво»; 1997. – 22 с.